Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

14 iulie 2016*

„Trimitere preliminară — Directiva 2004/18/CE — Contracte de achiziții publice de lucrări — Legalitatea obligației impuse ofertanților de a executa un anumit procentaj din contract fără a recurge la subcontractare — Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 — Dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune — Obligația statelor membre de a proceda la o corecție financiară în raport cu neregularitățile identificate — Noțiunea «neregularitate» — Necesitatea unei corecții financiare în cazul încălcării dreptului Uniunii în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice”

În cauza C-406/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Tribunalul Administrativ al Voievodatului Varșovia, Polonia), prin decizia din 3 iunie 2014, primită de Curte la 27 august 2014, în procedura

Wrocław – Miasto na prawach powiatu

împotriva

Minister Infrastruktury i Rozwoju,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii D. Šváby (raportor), J. Malenovský, M. Safjan și M. Vilaras, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Wrocław – Miasto na prawach powiatu, de W. Szuster, radca prawny;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

— pentru guvernul austriac, de M. Fruhmann, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de B.-R. Killmann. de A. Tokár și de M. Owsiany-Hornung, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: polona.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 noiembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 25 din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO 2004, L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116, și rectificare în JO 2004, L 351, p. 44), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 2083/2005 al Comisiei din 19 decembrie 2005 (JO 2005, L 333, p. 28, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 276) (denumită în continuare „Directiva 2004/18”), precum și a articolului 98 din Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului din 11 iulie 2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1260/1999 (JO 2006, L 210, p. 25, Ediție specială, 14/vol. 2, p. 64).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Wrocław – Miasto na prawach powiatu (orașul Wrocław, Polonia), pe de o parte, și Minister Infrastruktury i Rozwoju (Ministrul Infrastructurilor și al Dezvoltării), pe de altă parte, privind o decizie prin care s-a aplicat acestuia o corecție financiară ca urmare a unei pretinse încălcări a Directivei 2004/18 în cadrul atribuirii unui contract de achiziții publice privind lucrări cofinanțate din fondurile Uniunii Europene.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2004/18

3 Conform articolului 7 litera (c) din Directiva 2004/18, aceasta era aplicabilă, la data faptelor în discuție în litigiul principal, contractelor de achiziții publice de lucrări care nu sunt excluse și a căror valoare estimată, fără taxa pe valoarea adăugată (TVA), este egală sau mai mare decât suma de 5 278 000 de euro.

4 Posibilitatea ca un ofertant să intenționeze să subcontracteze o parte din contract unor terți este menționată în special la articolul 25 din această directivă în următoarea formulare:

„În caietul de sarcini, autoritatea contractantă poate solicita sau poate fi obligată de un stat membru să solicite ofertantului să indice, în oferta sa, partea din contract pe care intenționează eventual să o subcontracteze unor terți, precum și subcontractanții propuși.

Această precizare nu aduce atingere aspectului responsabilității operatorului economic principal.”

5 Intitulat „Condiții de executare a contractului”, articolul 26 din Directiva 2004/18 prevede:

„Autoritățile contractante pot prevedea condiții speciale privind executarea contractului, cu condiția să fie compatibile cu dreptul comunitar și să fie menționate în anunțul de participare sau în caietul de sarcini. Condițiile de executare a unui contract se pot referi în special la aspecte sociale și de mediu.”

6 Această dispoziție este clarificată de considerentul (33) al acestei directive, conform căruia condițiile de executare a unui contract sunt compatibile cu directiva menționată „cu condiția să nu aibă, fie direct, fie indirect, un caracter discriminatoriu și să fie anunțate în anunțul de participare sau în caietul de sarcini. Ele pot avea ca obiectiv în special încurajarea formării profesionale la locul de muncă, încadrarea în muncă a persoanelor cu dificultăți speciale de integrare, lupta împotriva șomajului sau protecția mediului. Printre altele se poate menționa, ca exemplu, obligația – aplicabilă pe perioada de executare a contractului – de recrutare a șomerilor de lungă durată sau de punere în aplicare a unor acțiuni de formare a șomerilor sau a tinerilor, de respectare pe fond a dispozițiilor prevăzute de convențiile fundamentale ale Organizației Internaționale a Muncii (OIM), în cazul în care acestea nu au fost deja puse în aplicare în dreptul intern, sau de recrutare a unui număr mai mare de persoane cu handicap decât cel impus de legislația internă.

7 Directiva 2004/18 stabilește de asemenea criterii de selecție calitativă care permit să se determine candidații admiși să participe la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice. Articolul 48 din această directivă, intitulat „Capacități tehnice și profesionale”, are următorul cuprins:

„[…]

(2) Capacitățile tehnice ale operatorilor economici pot fi dovedite în unul din următoarele moduri, în funcție de natura, cantitatea sau importanța și utilizarea lucrărilor, a bunurilor sau a serviciilor:

[…]

(b) indicarea tehnicienilor sau organismelor tehnice, indiferent dacă fac sau nu parte din întreprinderea operatorului economic, în special a celor care răspund de controlul calității, și, dacă este vorba de contracte de achiziții publice de lucrări, a celor de care va dispune contractantul în vederea execuției lucrărilor;

[…]

(i) indicarea părții din contract pe care prestatorul de servicii are intenția să o subcontracteze;

[…]

(3) După caz și pentru un contract determinat, un operator economic poate menționa capacitățile altor entități, indiferent de ce caracter legal au relațiile dintre el și respectivele entități. În acest caz, operatorul economic trebuie să dovedească autorității contractante că va dispune de mijloacele necesare, prezentând, de exemplu, angajamentul respectivelor entități în acest sens.

[…]

(5) În cazul procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de bunuri care necesită lucrări de montaj sau de instalații, prestarea unor servicii și execuția unor lucrări, capacitatea operatorilor economici de a furniza serviciile sau de a executa instalațiile sau lucrările poate fi evaluată în special în funcție de capacitățile, eficiența, experiența și fiabilitatea lor.

(6) Autoritatea contractantă precizează, în anunțul de participare sau în invitația ofertantului, referințele pe care dorește să le primească, dintre cele de la alineatul (2).”

Regulamentul nr. 1083/2006

8 Potrivit considerentului (66) al Regulamentului nr. 1083/2006:

„Ar trebui să se specifice obligațiile statelor membre în ceea ce privește sistemele de gestionare și de control, de certificare a cheltuielilor și de prevenire, detectare și corectare a neregularităților și a încălcărilor dreptului comunitar, pentru a se garanta punerea în aplicare eficientă și regulată a programelor operaționale. […]”

9 Articolul 1 din acest regulament prevede:

„Prezentul regulament stabilește normele generale de reglementare a Fondului european de dezvoltare regională (FEDER), a Fondului Social European (FSE) (denumite în continuare „fonduri structurale”), precum și a Fondului de coeziune […]

[…]

În acest scop, prezentul regulament stabilește principiile, normele de parteneriat, de programare, de evaluare, de gestionare, inclusiv financiară, de supraveghere și de control pe baza unei repartizări a responsabilităților între statele membre și Comisie.”

10 Articolul 2 punctul 7 din regulamentul menționat definește noțiunea „neregularitate” ca fiind „orice încălcare a unei dispoziții a dreptului comunitar care rezultă dintr-un act sau dintr-o omisiune a unui operator economic care are sau ar putea avea ca efect un prejudiciu la adresa bugetului general al Uniunii Europene prin imputarea unei cheltuieli necorespunzătoare bugetului general”.

11 Conform articolului 9 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006, operațiunile finanțate din fonduri structurale și din Fondul de coeziune sunt în conformitate între altele cu dispozițiile actelor de drept derivat.

12 Intitulat „Corecții financiare ale statelor membre”, articolul 98 din acest regulament prevede:

„(1) Este în primul rând responsabilitatea statelor membre să caute neregularitățile, să ia măsuri atunci când se constată o schimbare importantă care afectează natura sau condițiile de aplicare sau de control al operațiunilor sau al programelor operaționale și să procedeze la corecțiile financiare necesare.

(2) Statele membre efectuează corecțiile financiare necesare pentru neregulile individuale sau sistemice constatate în operațiuni sau în programele operaționale. Corecțiile la care procedează statele membre constau în anularea totală sau parțială a participării publice pentru programul operațional. Statele membre țin seama de natura și de gravitatea neregularităților și a pierderii financiare care rezultă pentru fonduri.

[…]”

Dreptul polonez

13 Rezultă din decizia de trimitere că articolul 36 alineatul (5) din ustawa – Prawo zamówień publicznych (Legea achizițiilor publice) din 29 ianuarie 2004 (denumită în continuare „p.z.p.”), în versiunea aplicabilă la data faptelor din cauza principală, avea următorul cuprins:

„Autoritatea contractantă poate stabili în caietul de sarcini ce parte din contract nu poate fi atribuită spre executare unui subcontractant.”

14 Ulterior, această dispoziție a fost modificată în sensul că operatorul economic poate subcontracta executarea unui contract pe care l-a adjudecat, în afară de cazul în care, având în vedere specificul contractului, autoritatea contractantă precizează în caietul de sarcini că se interzice atribuirea contractului în întregime sau a unor părți din acesta spre executare unor subcontractanți.

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 La 18 mai 2007, serviciul competent al orașului Wrocław a inițiat o procedură restrânsă de atribuire a unui contract de achiziții publice pentru construcția unei părți dintr-un drum ocolitor. Acest proiect, al cărui cost corespundea sumei de aproximativ 65 de milioane de euro, a beneficiat de un ajutor financiar al Uniunii în temeiul programului operațional de ajutor comunitar către Republica Polonă în materie de infrastructură și de mediu, în cadrul obiectivului „Convergență”, cofinanțat din Fondul de coeziune și din FEDER.

16 Dintre cei șapte operatori economici care au solicitat să participe la această procedură, cinci au fost invitați să prezinte o ofertă. Caietul de sarcini adresat acestor cinci operatori cuprindea o clauză formulată astfel:

„Operatorul economic este obligat să execute cel puțin 25 % din lucrările care fac obiectul contractului de achiziții publice prin mijloace proprii.”

17 La 1 august 2008, orașul Wrocław a încheiat un contract de achiziții publice cu operatorul reținut.

18 În urma unei proceduri administrative ulterioare executării acestui contract, inițiată de autoritățile naționale cu atribuții de control al legalității anumitor acțiuni cofinanțate de Uniune, s-a reclamat de la orașul Wrocław o corecție financiară de 8 600 473,38 de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 1 960 000 de euro), ca principal, care corespund unui procentaj de 5 % din cuantumul costurilor care fac obiectul finanțărilor publice, ca urmare a pretinsei neregularități a clauzei menționate din perspectiva Directivei 2004/18, aplicabilă în cazul contractului vizat având în vedere valoarea acestuia.

19 Potrivit deciziei de trimitere, autoritatea competentă în ultimul stadiu al acestei proceduri administrative a justificat această corecție financiară, pe de o parte, prin faptul că clauza în litigiu ar fi limitat recurgerea la subcontractanți fără a respecta articolul 36 alineatul 5 din p.z.p. Astfel, obiectivul acestei dispoziții ar fi asigurarea faptului că acele părți din contract care presupun cunoștințe și competențe specifice și a căror calitate de execuție depinde, așadar, de caracteristicile individuale ale prestatorului sunt executate efectiv de operatorul economic a cărui capacitate a fost evaluată în cursul procedurii de atribuire a contractului. Acest obiectiv ar fi prezentat o importanță deosebită întrucât dispozițiile dreptului național, în varianta aplicabilă la data faptelor din litigiul principal, nu ar fi permis operatorilor economici să se prevaleze de capacitățile unor terți pentru a face dovada faptului că îndeplinesc criteriile de capacitate necesare în vederea participării la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice.

20 Potrivit acestei autorități, autoritatea contractantă, făcând aplicarea articolului 36 alineatul 5 din p.z.p., era, așadar, obligată să precizeze concret care părți din contractul vizat trebuiau în mod obligatoriu executate personal de către adjudecatar. Or, o clauză precum cea în discuție în litigiul principal, care se limita să stabilească implicit un procentaj din lucrări care corespundea părții din acestea care trebuia realizată de adjudecatar, nu ar permite să se determine, cu încălcarea obiectivului articolului 36 alineatul 5 din p.z.p., dacă limitarea recurgerii la subcontractare privește lucrări a căror execuție necesită competențe speciale. Această încălcare a dreptului național ar constitui de asemenea o încălcare a articolului 25 din Directiva 2004/18, autoritatea menționată făcând trimitere în această privință la Hotărârea din 18 martie 2004, Siemens și ARGE Telekom (C-314/01, EU:C:2004:159).

21 Pe de altă parte, în pofida lipsei de incidență a pretinsei încălcări a dreptului Uniunii asupra atribuirii contractului în discuție în litigiul principal, limitarea recurgerii la subcontractare ar avea o incidență prejudiciabilă asupra bugetului general al Uniunii. Astfel, această limitare ar fi determinat un risc de perturbare a echilibrului concurențial care se poate reflecta într-o majorare a prețurilor propuse în oferte, un asemenea risc fiind suficient pentru a constitui o neregularitate în sensul articolului 2 punctul 7 din Regulamentul nr.1083/2006.

22 Reiese din elementele dosarului aflat la dispoziția Curții că nivelul corecției financiare aplicate în speță a fost determinat prin recurgerea la un barem utilizat de autoritatea competentă.

23 Orașul Wrocław a formulat o acțiune împotriva deciziei de stabilire a corecției financiare la instanța de trimitere, contestând temeinicia celor două axe ale motivării pe care este întemeiată această decizie. În ceea ce privește aspectul dacă legea permite clauza în litigiu din caietul de sarcini, el arată că articolul 36 alineatul 5 din p.z.p., în versiunea aplicabilă la data faptelor din litigiul principal, cuprindea principiul potrivit căruia adjudecatarul trebuie să execute contractul prin mijloace proprii, iar recurgerea la subcontractanți era o excepție, autoritatea contractantă putând, dar nefiind obligată, să o autorizeze. Această interpretare a dispoziției vizate pare să fie împărtășită și de instanța de trimitere.

24 Aceasta din urmă consideră necesară pentru soluționarea litigiului cu care a fost sesizată obținerea de la Curte a interpretării în primul rând a articolului 25 din Directiva 2004/18, în special a expresiei „parte din contract”, în scopul de a determina dacă această dispoziție se opune ca o autoritate contractantă să stabilească un procent maxim din partea din contract pe care viitorul adjudecatar o va putea subcontracta. Această instanță ridică de asemenea problema dacă o astfel de limitare ar putea fi vizată de articolul 26 din această directivă, în calitate de condiție de executare în sensul acestei din urmă dispoziții.

25 Instanța menționată consideră că rezultă din Hotărârea din 18 martie 2004, Siemens și ARGE Telekom (C-314/01, EU:C:2004:159), că Directiva 2004/18 permite să se limiteze recurgerea la subcontractare pentru executarea contractelor de achiziții publice, cu condiția ca aceasta să nu aibă ca efect să împiedice operatorii economici care doresc să recurgă la capacitățile tehnice și economice ale subcontractanților să participe la o procedură de cerere de ofertă. Totuși, această hotărâre nu ar tranșa aspectul dacă o autoritate contractantă este autorizată să exprime sub formă procentuală volumul de lucrări pe care adjudecatarul trebuie să le execute personal.

26 Pe de altă parte, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o clauză precum cea în discuție în litigiul principal, care restrânge posibilitatea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) să ia parte la realizarea de lucrări care fac obiectul unui contract de achiziții publice, nu este susceptibilă să încalce principiul deschiderii achizițiilor publice către concurența nedenaturată, această deschidere vizând toate întreprinderile, indiferent de mărimea lor, părând că trebuie acordată o atenție specială în această privință IMM-urilor. Această instanță se referă, cu privire la acest aspect, la jurisprudența Curții, în special la Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino (C-94/12, EU:C:2013:646, punctul 33).

27 În al doilea rând, instanța menționată consideră de asemenea necesar să obțină clarificări cu privire la noțiunea „neregularitate” în sensul Regulamentului nr. 1083/2006, pentru a putea determina dacă, ținând seama de împrejurările cauzei cu care este sesizată, importanța eventualei încălcări a dreptului Uniunii care a afectat procedura de atribuire a contractului vizat impune o corecție financiară.

28 În această privință, ea ridică problema dacă orice încălcare a dreptului Uniunii în materie de achiziții publice este de natură să constituie o astfel de neregularitate care trebuie să determine o corecție financiară sau dacă este necesar să se țină seama de împrejurările concrete ale fiecărui caz, în special de efectele eventualei încălcări ale acestui drept. În ceea ce privește aceste împrejurări concrete, arată, în speță, că legea aplicabilă este interpretată ca neexcluzând o clauză precum cea în discuție în litigiul

principal, că această clauză autoriza totuși recurgerea la subcontractare pentru 75 % din lucrările care făceau obiectul contractului, că nu a suscitat vreo contestație și că cererea de ofertă a permis o concurență semnificativă.

29 În acest context, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Tribunalul Administrativ al Voievodatului Varșovia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„(1) În lumina articolului 25 din Directiva 2004/18, o autoritate contractantă este autorizată să prevadă în caietul de sarcini al unui contract de achiziții [publice] obligația [adjudecatarului] de a executa prin mijloace proprii cel puțin 25 % din lucrările care fac obiectul contractului?

(2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, aplicarea cerinței descrise în cuprinsul primei întrebări în cadrul unei proceduri de atribuire a unui contract de achiziții publice reprezintă o încălcare a dispozițiilor dreptului Uniunii de natură a justifica necesitatea unei corecții financiare în conformitate cu articolul 98 din Regulamentul nr. 1083/2006?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

30 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2004/18 trebuie interpretată în sensul că o autoritate contractantă este autorizată să solicite, printr-o clauză din caietul de sarcini al unui contract de achiziții publice de lucrări, ca viitorul adjudecatar al acestui contract să execute prin mijloace proprii un anumit procentaj din lucrările care fac obiectul contractului menționat.

31 Potrivit articolului 25 primul paragraf din Directiva 2004/18, autoritatea contractantă poate solicita sau poate fi obligată de un stat membru să solicite ofertantului să indice, în oferta sa, partea din contract pe care intenționează eventual să o subcontracteze unor terți, precum și subcontractanții propuși.

32 Astfel cum a constatat Curtea la punctul 31 din Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino (C-94/12, EU:C:2013:646), prin acest articol, Directiva 2004/18 se referă la recurgerea la subcontractanți fără a aminti o limitare în această privință.

33 Dimpotrivă, articolul 48 alineatul (3) din această directivă, în măsura în care prevede posibilitatea ca subcontractanții să probeze îndeplinirea nivelurilor minime ale capacităților tehnice și profesionale stabilite de autoritatea contractantă prin recurgerea la capacitățile unor entități terțe, cu condiția să dovedească că vor dispune efectiv de mijloacele necesare pentru executarea contractului, dar că acestea nu se află în proprietatea lor, dacă acesta le este atribuit, consacră posibilitatea ofertanților de a recurge la subcontractare pentru executarea unui contract și aceasta, în principiu, în mod nelimitat.

34 Totuși, atunci când documentele contractului impun ofertanților să indice, în ofertele lor, partea din contract pe care intenționează eventual să o subcontracteze, precum și subcontractanții propuși, conform articolului 25 primul paragraf din Directiva 2004/18, autoritatea contractantă are dreptul de a interzice folosirea unor subcontractanți ale căror capacități nu le-a putut verifica în etapa examinării ofertelor și a selectării adjudecatarului pentru executarea unor părți esențiale ale contractului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 martie 2004, Siemens și ARGE Telekom, C-314/01, EU:C:2004:159, punctul 45).

35 Totuși, nu acesta este domeniul de aplicare al unei clauze precum cea în discuție în litigiul principal, care impune limitări ale recurgerii la subcontractanți pentru o parte din contract stabilită în mod abstract la un anumit procentaj din acesta, independent de posibilitatea de a verifica capacitățile eventualilor subcontractanți și fără nicio mențiune privind caracterul esențial al sarcinilor care ar fi vizate. Din toate aceste perspective, o astfel de clauză este incompatibilă cu Directiva 2004/18, relevantă în cadrul litigiului principal.

36 Pe de altă parte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 41 din concluzii, o astfel de clauză, presupunând că ar constitui o condiție de executare a contractului în sensul articolului 26 din Directiva 2004/18, nu poate fi admisă în temeiul acestui articol ca urmare chiar a modului de redactare a acestuia, din moment ce este contrară articolului 48 alineatul (3) din această directivă și, prin urmare, dreptului Uniunii.

37 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că Directiva 2004/18 trebuie interpretată în sensul că o autoritate contractantă nu este autorizată să solicite, printr-o clauză din caietul de sarcini al unui contract de achiziții publice de lucrări, ca viitorul adjudecatar al acestui contract să execute prin mijloace proprii un anumit procentaj din lucrările care fac obiectul contractului menționat.

Cu privire la a doua întrebare

38 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 98 din Regulamentul nr. 1083/2006 coroborat cu articolul 2 punctul 7 din acest regulament trebuie interpretat în sensul că faptul că o autoritate contractantă a impus, în cadrul unui contract de achiziții publice de lucrări privind un proiect care beneficiază de o asistență financiară din partea Uniunii, ca viitorul adjudecatar să execute prin mijloace proprii cel puțin 25 % din aceste lucrări, cu încălcarea Directivei 2004/18, constituie, în împrejurări precum cele din litigiul principal, o „neregularitate” în sensul articolului 2 punctul 7 menționat, care justifică necesitatea de a aplica o corecție financiară în temeiul articolului 98 amintit.

39 În ceea ce privește împrejurările concrete ale acestei cauze, instanța de trimitere arată că legea națională aplicabilă este interpretată ca neinterzicând o clauză precum cea în discuție în litigiul principal, că această clauză autoriza totuși recurgerea la subcontractare pentru 75 % din lucrările care făceau obiectul contractului, că nu a suscitat vreo contestație din partea candidaților care au fost invitați să prezinte o ofertă și că cererea de ofertă a permis o concurență semnificativă.

40 Întrebarea adresată prezintă astfel două aspecte, referitoare, unul, la noțiunea „neregularitate” în sensul articolului 2 punctul 7 din Regulamentul nr. 1083/2006, iar celălalt, la mecanismul de corecție financiară care trebuie pus în aplicare de autoritățile naționale în cazul unei neregularități, în temeiul articolului 98 din acest regulament.

41 În primul rând, în ceea ce privește noțiunea „neregularitate”, aceasta vizează, conform articolului 2 punctul 7 din Regulamentul nr. 1083/2006, orice încălcare a unei dispoziții a dreptului Uniunii care rezultă dintr-un act sau dintr-o omisiune a unui operator economic care are sau ar putea avea ca efect un prejudiciu la adresa bugetului general al Uniunii prin imputarea unei cheltuieli necorespunzătoare bugetului general.

42 Trebuie constatat că ultima parte a acestei definiții suscită îndoielile exprimate de instanța de trimitere, dat fiind că, în speță, clauza care trebuie considerată contrară dreptului Uniunii, având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, pare că nu a avut nicio consecință concretă.

43 În această privință, trebuie să se releve că, desigur, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 53-55 din concluzii, referindu-se tocmai la articolul 9 alineatul (5) din Regulamentul nr.1083/2006, precum și, prin analogie, la Hotărârea din 21 decembrie 2011, Chambre de commerce et d’industrie

de l'Indre (C-465/10, EU:C:2011:867, punctele 46 și 47), Uniunea nu are vocația de a finanța, din fondurile structurale și din Fondul de coeziune, decât acțiuni desfășurate în deplină conformitate cu dreptul Uniunii.

44 Cu toate acestea, rezultă din definiția de la articolul 2 punctul 7 din acest regulament că o încălcare a dreptului Uniunii nu constituie o neregularitate în sensul acestei dispoziții decât dacă are sau ar putea avea ca efect un prejudiciu la adresa bugetului general al Uniunii prin imputarea unei cheltuieli necorespunzătoare acestui buget. Prin urmare, o astfel de încălcare trebuie considerată o neregularitate în măsura în care poate, prin ea însăși, să aibă o incidență bugetară. În schimb, nu este necesar să fie demonstrată existența unei incidențe financiare precise (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 decembrie 2011, Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre, C-465/10, EU:C:2011:867, punctul 47).

45 În consecință, este necesar să se considere că o încălcare a regulilor de atribuire a contractelor de achiziții publice constituie o neregularitate în sensul articolului 2 punctul 7 din Regulamentul nr. 1083/2006 în măsura în care posibilitatea ca această încălcare să fi avut o incidență asupra bugetului fondului vizat nu poate fi exclusă.

46 În al doilea rând, în ceea ce privește mecanismul de corecție financiară prevăzut la articolul 98 din Regulamentul nr.1083/2006, trebuie constatat că, conform alineatelor (1) și (2) ale acestuia, articolul menționat impune statelor membre să procedeze la o corecție financiară de îndată ce s-a constatat o neregularitate.

47 Totuși, alineatul (2) primul paragraf al acestui articol impune de asemenea autorității naționale competente să determine cuantumul corecției care trebuie aplicată ținând seama de trei criterii, respectiv natura neregularității constatate, gravitatea ei și pierderea financiară care a rezultat din aceasta pentru fondul în cauză.

48 În cazul în care este vorba, precum în cauza principală, despre o neregularitate punctuală, iar nu sistemică, cea din urmă cerință implică în mod necesar o examinare de la caz la caz, ținând seama de toate împrejurările fiecărei spețe relevante din perspectiva unuia dintre aceste trei criterii.

49 Prin urmare, deși, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 60 din concluzii, aceasta nu exclude ca o primă abordare să poată fi realizată pe baza unui barem care respectă principiul proporționalității, totuși, la determinarea cuantumului final al corecției care trebuie aplicată trebuie să se țină seama de toate particularitățile care caracterizează neregularitatea constatată în raport cu elementele luate în considerare pentru stabilirea acestui barem, care pot justifica aplicarea unei corecții mai mari sau, dimpotrivă, reduse.

50 Astfel, împrejurări precum conformitatea cu legea națională a unei clauze precum cea în discuție în litigiul principal, obligația de a realiza prin mijloace proprii o parte limitată din contract și faptul că s-a stabilit doar un risc, eventual redus, al unei incidențe financiare sunt de natură să influențeze cuantumul final al corecției financiare care trebuie aplicată.

51 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 98 din Regulamentul nr. 1083/2006 coroborat cu articolul 2 punctul 7 din acest regulament trebuie interpretat în sensul că faptul că o autoritate contractantă a impus, în cadrul unui contract de achiziții publice de lucrări privind un proiect care beneficiază de o asistență financiară din partea Uniunii, ca viitorul adjudecatar să execute prin mijloace proprii cel puțin 25 % din aceste lucrări, cu încălcarea Directivei 2004/18, constituie o „neregularitate" în sensul articolului 2 punctul 7, care justifică necesitatea aplicării unei corecții financiare în temeiul articolului 98 menționat, în măsura în care posibilitatea ca această încălcare să fi avut o incidență asupra bugetului fondului vizat nu poate fi exclusă. Cuantumul acestei corecții trebuie determinat ținând seama de toate împrejurările concrete care sunt relevante din perspectiva criteriilor

menționate la alineatul (2) primul paragraf al articolului 98 din regulamentul menționat, respectiv natura neregularității constatate, gravitatea sa și pierderea financiară care a rezultat din aceasta pentru fondul în cauză.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 2083/2005 al Comisiei din 19 decembrie 2005, trebuie interpretată în sensul că o autoritate contractantă nu este autorizată să solicite, printr-o clauză din caietul de sarcini al unui contract de achiziții publice de lucrări, ca viitorul adjudecatar al acestui contract să execute prin mijloace proprii un anumit procentaj din lucrările care fac obiectul contractului menționat.**

2) **Articolul 98 din Regulamentul nr. 1083/2006 al Consiliului din 11 iulie 2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1260/1999 coroborat cu articolul 2 punctul 7 din acest regulament trebuie interpretat în sensul că faptul că o autoritate contractantă a impus, în cadrul unui contract de achiziții publice de lucrări privind un proiect care beneficiază de o asistență financiară din partea Uniunii, ca viitorul adjudecatar să execute prin mijloace proprii cel puțin 25 % din aceste lucrări, cu încălcarea Directivei 2004/18, constituie o „neregularitate” în sensul articolului 2 punctul 7, care justifică necesitatea aplicării unei corecții financiare în temeiul articolului 98 menționat, în măsura în care posibilitatea ca această încălcare să fi avut o incidență asupra bugetului fondului vizat nu poate fi exclusă. Cuantumul acestei corecții trebuie determinat ținând seama de toate împrejurările concrete care sunt relevante din perspectiva criteriilor menționate la alineatul (2) primul paragraf al articolului 98 din regulamentul menționat, respectiv natura neregularității constatate, gravitatea sa și pierderea financiară care a rezultat din aceasta pentru fondul în cauză.**

Semnături